

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Connimbricensi Academia
Sacrarum Litterarum primarii Professoris Opvs, De Virtvte
Et Statv Religionis**

Qvo Quid Contineatvr, Index proximus indicabit

De Obligationibus Religiosorum ex Regula, Prælatione & subiectione
regulari prouenientibus, De varietate Religionum tam in genere, quàm in
specie, De Religione Societatis Iesv in particulari

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1626

XVII. De obligationibus eiusdem ex vi voti obedientiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93501](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93501)

norum esse potest licita Episcopo seculari, quæ non fit regulari, vt v.g. si ille pauperum necessitatibus, & alijs pijs operib. sui Episcopatus sufficienter prouidit, & adhuc habeat superflua de suis redditibus, nihil profecto peccabit, si aliquid donet ob solam cognationem, vel liberalitatem, quidquid Nauarrus dicat in citata q. 1. monito 40. num. 12. neque id repugnat Concilio Tridentino, quia fieri potest, si ne dissipatione Ecclesiasticorum bonorum, vt alibi dicemus. Episcopo autem regulari hoc non licet, nisi cum magna moderatione. Præterea in multis casibus licet vterque peccet abundantius donando quam possit, est tamen diuerso modo; nam secularis non peccabit contra iustitiam, sed contra religionem, abutendo bonis aliquo modo sacris, vel contra misericordiam omittendo pauperes propter confanguineos, vel contra obedientiam Canonum Ecclesiasticorum, præsertim dicti Concilij Tridentini. Regularis vero præter hos modos peccabit etiam contra iustitiam, cum ea donet quorum non est dominus, & ultra facultatem dispensandi quam habet. Dices, cui facit iniustitiam, non enim suæ religioni, quia illa nullum ius habet ad talia bona: nec suæ Ecclesiæ, quia illa potius tenetur ex iustitia, portionem suam dare Episcopo. Respondetur, iniustitiam fieri propriæ Ecclesiæ, in qua manet dominium talium bonorum, propter incapacitatem talis personæ; & ideo licet ex iustitia teneatur alere Episcopum; eique administrationem illorum bonorum committere; nihilominus ipse etiam tenetur ex iustitia ius Ecclesiæ illarum seruare.

XXX. Præter hæc Episcopo seculari per se loquendo licitum est habere ditiores suppellectilem, & ampliore familiam quam regulari: nam licet vterque possit, & debeat Episcopalem dignitatem, cum omni decencia & honore tractare, tamen secularis, etiam in hoc aliquantulum excedat, vel nihil, vel saltem non grauiter peccabit, si aliunde sufficientem pauperum curam habeat; regularis vero mea sententia facile poterit in hoc grauiter peccare, quia debet seruare paupertatem religiosam in his, quæ dignitati Episcopali non repugnant. Et simili modo dicā, facilius posse grauiter peccare religiosum Episcopum notabilem pecunie quantitatem per ludum, aut alium modum similem expendendo, quam secularem, ex eodem fundamento. Denique quauis neuter ex his Episcopos possit testari de bonis intuitu Ecclesiæ acquisitis, nihil tamen repugnet consuetudine alicubi introduci, vt Episcopi testari possint de illis bonis, & nihilominus ex vi talis consuetudinis non possit testari Episcopus regularis propter incapacitatem personæ, imo fortasse, quoad hoc nunquam posset consuetudo præuallere, quia voto contraria videtur. Et ob eandem causam licet Pontifex possit vtrique Episcopo facultatem testandi concedere, longè tamen facilius, & ex leniori causa Episcopo seculari quam regulari. Imo facultas data seculari, sine ulla causa valida esset, licet illicitè daretur; data autem regulari videtur inualida; nam prior est tantum contra ius humanum, posterior vero includit dispensationē in voto, quæ sine causa data nulla est. Denique patrimonialia bona potest secularis Episcopus liberè expendere, & de eis testari, quod non potest regularis Episcopus. Ex his ergo vt existimo manifestè conuincitur, non habere tam amplam facultatem dispensandi, & expendendi bona temporalia religiosum Episcopum, quam secularem, quamquam auctores non tam accurate, & in particulari hanc comparisonem expenderint. Fortasse tamen Cardinalis & alij, cum hos Episcopos faciunt æquales in libera dispensatione bonorum, non loquuntur de æqualitate in actibus, & radice huius dispensationis, prout à nobis explicata sunt, sed solum in li-

bertate quoad modum dispensandi, vt in proximo sequenti puncto declarabimus.

Vltimò enim ex his constat, quod vltimò etiam loco supra in fine num. 11. proposuimus, quare scilicet dicatur religiosus factus Episcopus habere ampliorē vsum rerum quoad modum, & quandam independentiam ab alterius voluntate. Diximus in tomo præced. in hoc maxime consistere vt re aliqua, non vt propria, quia solum fit ad arbitrium Prælati, & dependenter à voluntate eius, religiosus ergo factus Episcopus iam non habet hanc dependentiam, sed ipso iure, vt sic dicam, & ex vi tituli Episcopatus, potest liberè dispensare talia bona in omnem vsum alias sibi non prohibitum. In hoc ergo rectè æquiparatur Episcopus regularis seculari, & id solum probant fundamenta Soti, Nauar. & aliorum, quia scilicet titulus Episcopalis eiusdem rationis est in regulari, & in seculari Episcopo. Nihilominus tamen, multa sunt prohibita in hoc genere dispensationis Episcopo regulari, quæ non prohibentur seculari. Quod quidem non oportet intelligi, de prohibitione speciali iuris positiuū, sufficit enim naturalis prohibitio, quæ sequitur ex vi voti paupertatis, & status religiosi, vt declaratum est.

Dices, illam independentiam à facultate alterius, etiam quoad vsum licitos, videtur esse contraria voto paupertatis. Respondetur in primis non esse contrariam, quia est quasi intrinseca tali statui, & ideo Superior qui illum statum concessit, consequenter fecit facultatem vtendi bonis eius quantum eius conditio postulat. Vnde licet hæc dicatur independentia à facultate per hominem (vt sic dicam) concedendam, includit nihilominus facultatem Prælati per ius ipsum datam, quod satis est ad substantiam paupertatis. Quod inde maxime declaratur, quia ipsemet Superior, hoc est, Summus Pontifex, posset in hoc modum ponere Episcopo regulari, limitando modum disponendi de huiusmodi bonis, quia est illi specialiter subiectus per obedientiæ votum, vt statim videbimus, & votum etiam paupertatis retinet, vt hætenus demonstrauius: de essentia autem voti paupertatis est, vt dispositio talium bonorum, ex Superioris arbitrio semper pendeat. Sicut ergo in superioribus diximus, non posse Prælaturam religionis ita concedere peculium religioso, & facultatem disponendi de illo, quin semper possit à Prælatore reuocari, vel determinatus modus præscribi, ita regularis Episcopus non potest in hoc esse omnino independens à Pontifice, sed eius arbitrio in vsum talium bonorum semper debet subesse, & ita satis constat quomodo substantiam paupertatis retineat.

CAPVT XVII.

Ad quid teneatur idem Episcopus quantum ad votum obedientiæ erga Prælatum suæ religionis, aut etiam regulas.

Superest dicendum de obedientia, quæ dupliciter à religiosis exercetur. Primò circa præcepta Prælatorum religionis, quæ ab homine, vt sic dicam, imponuntur; secundò circa obseruationem regulæ religiosæ; & obseruantialis, quæ ratione illius vniciueque regulari competunt. Quantum ergo spectat ad priorem partem tituli, dicendum est, quauis Episcopus regularis substantiale votum obedientiæ retineat, nihilominus ratione illius non teneri ad obediendum Prælati suæ religionis, sed soli Pontifici Summo subesse. Prima pars constat ex dictis, quia hoc votum est maxime de substantia religionis. item quia non repugnat statui Episcopali, vt per se constat. Secunda pars declaratur primò, quia votum obedientiæ, etiam factum in tali religione, non postulat essentialiter actualem subie-

XXXI.
In qua inde-
pendentia
æquipare-
tur Episco-
pus regul. &
secul.

XXXII.

III

I.

1. Assertio
tripartita
pro priore
parte tituli.

subiectionem ad aliquem Prælatus talis religionis; nam Generalis religionis, etiam si perpetuus sit, votum obedientie retinet, & tamen nulli Prælato regulari subest. item quia Summus Pontifex, est summus Prælatus cuiuscunque religionis, & substantia voti obedientie sufficienter saluatur respectu cuiuscunque Prælati religionis, cuiuscunque gradus vel conditionis sit. Sic ergo sufficienter probatur hoc non repugnare substantie huius voti, quod autem ex vi dignitatis Episcopalis illa exemptio sequatur, probatur primo ex usu Ecclesie; secundo ex dicto cap. statum. 18. q. 1. ibi, *Monachis, quem canonica electio à iugo regula monastica professione absoluit, & sacra ordinatio de monacho Episcopum facit*; nam hoc maxime de iugo obedientie ad Prælatos religionis verum est, & dicitur esse à regula, quia obedientia esse debet secundum regulam, ut statim amplius exponemus. Tercio, quia hæc vota non manent in his quæ repugnant statui Episcopi, ut sæpe dictum est; repugnant autem Episcopum, qui suæ Ecclesie curam gerere debet, & omnes actiones suas in illius utilitatem consecrare, subesse obedientie suæ religionis. Quæ ratio probat optimè respectu Episcopi habentis propriam Ecclesiam, & Episcopatum, in quo hæc exemptio ex natura rei consequitur, propter incompatibilitatem inter Episcopale munus & obedientiam regularem.

II.
Episcopi etiam titulares hac assersione comprehenduntur.

In Ecclesia autem observatur, ut religiosus, eo ipso quod consecratur Episcopus, licet reuera non habeat proprium Episcopatum, sit liber ab obedientia omnium Prælatorum suæ religionis; de illis ergo alia est ratio, scilicet, quia non decet dignitatem Episcopalis consecrationis, ut talis persona maneat subdita inferioribus Prælatis regularibus, quo sensu talis exemptio fundanda est in Ecclesie institutione, quæ ex traditione satis nobis constat; sola enim ratio decentie congruentiam ostendit, non tamen per se sufficit obligationem promissæ obedientie tollere. Accedit tandem, quod nullus consecratur Episcopus, nisi sub titulo alicuius Ecclesie, ratione cuius habet ius illam regendi, quod per se satis est, ut ex vi talis status liberari debeat à privata obligatione religionis; nam quod actum non possideat suam Ecclesiam, accidentarium est. Vnde ex vi etiam talis consecrationis definit religiosus esse actuale membrum in sua religione, quia per se, & ex vi suæ dignitatis factus est caput alicuius Ecclesie; ergo eadem ratione liberatur à iugo obedientie religionis.

III.

Hinc vero facile concluditur ultima pars assertionis, in qua primo probanda est pars negatiua, scilicet, quod huiusmodi Episcopus alteri quam Romano Pontifici, ex vi huius voti, non subest. Contingere enim potest, ut huiusmodi Episcopus subordinationem aliquam habeat saltem in aliquibus rebus ad Archiepiscopum, vel ad Patriarcham, aut Prælatum; nulli autem eorum subesse potest, eo quod regularis est, seu ratione voti obedientie. Ratio est, quia ipse non promittit obedientiam nisi Prælatis suæ religionis, inter quos non computantur vlllo modo Archiepiscopus, vel alij Superiores extra Summum Pontificem; ergo ex vi illius voti non obligatur obedire illis, etiam in his quæ ipsi possunt præcipere per Ecclesiasticam iurisdictionem, sed obligabitur tantum ratione illius, eo modo quo alij Episcopi sæculares obligantur. Item hac ratione non tenetur Episcopus regularis obedire ex voto Concilio Provinciali præcipienti, sicut nec seruare alia iura, vel leges Ecclesiasticas, quia hoc specialiter non promittit, licet aliunde ratione officij, vel alijs titulis ea seruare teneatur.

IV.

Hinc ergo rectè concluditur teneri ex speciali vinculo religionis obedire Summo Pontifici, tum à sufficienti partium enumeratione, tum etiam,

quia Pontifex est verè Prælatus religionis, & semper manet illi Superior, & obedientia ad illum non repugnat, imo maxime congruit cum statu Episcopali. Aduerti autem potest, quod sicut votum obedientie religiose non est illimitatum, sed secundum regulam, ita Episcopus regularis non tenetur ex vi sui voti obedire in omnibus Summo Pontifici, sed in his tantum quæ directè, vel indirectè ad suam regulam pertinent; quia votum obedientie mutari non est in se, sed tantum usus eius quoad respectum ad hunc, vel illum Prælatum. Fieri tamen potest, ut supposito statu Episcopali, aliquid indirectè pertineat ad obseruationem regulæ in tali persona, quod in alijs non pertinet, sicut intra eandem religionem in eo qui habet munus Prælati Procuratoris, vel aliud simile, aliquid pertinere potest ad obseruationem regulæ, quod in alijs non habentibus tale munus non pertinet. Et hac ratione existimo quidquid in tali persona potest esse moraliter necessarium, supposito tali statu, vel ad spirituales animæ salutem, vel ad perfectionem secundum regulam, esse materiam huius obligationis, si ex villius voti præcipitur, quia indirectè, & reductiue sub illo continetur.

Occurrit vero hoc loco circa exclusiuam positam incidens dubium de Episcopo titulari, & regulari, qui intra diocesim alterius Episcopi habitat, cuius iurisdictioni ordinariæ videtur subiectus, an teneatur ex vi voti obedientie eidem obedire, nam videtur tunc perinde se habere ac religiosus à sua religione separatus omnino, quoad habitationem & subiectionem, de quo diximus supra cap. 6. manere subiectum obedientie Episcopi. Dicendum vero est, etiam hunc Episcopum regulare soli Pontifici debere obedientiam religionis. Et imprimis si talis Episcopus antea erat professus in religione exempta, euident est non manere subiectum Episcopo loci, quia ante consecrationem erat exemptus ab eius obedientia, & per consecrationem, neque exemptionem amisit, nec denuo factus est illi subiectus. Quin potius licet ponamus antea non fuisse de religione exempta, ex vi consecrationis eximeretur à iugo Episcopi, sub ea ratione, quia Prælatus est talis religionis, cui ex voto alij regulares fortasse obedire tenentur. Nam sicut quilibet religiosus exemptus, per Episcopatum eximitur ab obedientia omnium Prælatorum religionis, præter Pontificem; ita etiam non exemptus, quia eadem est virtusque ratio; ergo licet Episcopus loci sit vnus ex Prælatis talis religionis, ab illius etiam obedientia eximitur. Quin potius existimo huiusmodi Episcopos titulares iure ordinario, esse immediate subiectos Summo Pontifici, quoad Ecclesiasticam iurisdictionem, de qua realiter dicendum est. Hinc etiam obiter intelligitur, cui acquirat regularis Episcopus titularis, quia non habet Ecclesiam cui acquirit, & certum est non acquirere religioni, à qua separatus est. Dicendum est enim per se, & ex vi iuris acquirere illi Ecclesie, cuius titulum habet, quia vero non possunt illi cum effectu applicari talia bona, in pia opera dispensanda sunt, quæ dispensatio ipsi Episcopo est commissæ, dependenter autem à Summo Pontifice, modo explicato in superiori puncto.

An Episcopus regularis teneatur ad obseruationem regulæ, vel constitutionum suæ religionis.

Ad secundam partem Tituli dicendum est, Episcopum regularem per se, & directè non teneri ad obseruationem regulæ, vel constitutionum religionis, nisi quoad ea quæ sunt materia alicuius voti, vel

vel quæ per aliquam Ecclesiasticam legem scripta sunt. Contrarium huius assertionis sentiunt multi Summiste vt Angelus, verb. Monachus. n. 7. Armil. n. 8. Tabiena 5. Syluest. Religio. 6. q. 10. & Religio. 7. q. 1. qui dicunt teneri ad obseruandas eas obseruantias regulæ, quæ non impediunt Episcopale munus; cui sententiæ multum certè fauet D. Thom. dict. artic. 3. Sed assertio posita communior est, vt statim referemus, & sine illa limitatione habetur in dicto c. statum. in illis verbis, *Quia in C. nonica electi à iugo regula monastica professionem absoluit*, vbi Glossa id aduertit. Ratione declaratur, distinguendo omnes leges religionis in illa duo membra, constitutiones, & regulas, quæ supra lib. 1. c. 1. declarata sunt. Primò ergo quoad constitutiones ratio est clara, quia illæ non obligant, nisi vt præcepta Prælatorum, vel Capitulorum religionis; sed talis Episcopus non tenetur obedire Prælati; ergo nec huiusmodi legibus; par enim est ratio præcepti scripti, seu legis permanentis, & præcepti ab homine impositi, si ex æquali iurisdictione procedunt; imò præcepta ab homine rigorosius obligare solent, quia vt Iurista dicunt, mitius agitur cum lege, quam cum homine. De regula vero potest esse nonnullum maius dubium, quia sicut esse solet à primis fundatoribus tradita, ita substantialis professio videtur directè respicere obseruantiam eius. Nihilominus, idem de illa censeo præcisè loquendo, ex vi regulæ colligitur ex dicto c. statum. n. 18. q. 1. ibi, *Quem Canonica electio à iugo regula monastica professionem absoluit*, vbi Glossa id est, à ieiuniis, vigiliis, &c. idem habet Glossa in dicto c. 3. 16. q. 1. citans cap. 2. eiusdem quæstionis. vbi Gregorius ait: *Nemo potest & Ecclesiasticum obsequium deferre, & in monachica regula ordinare persistere, vt ipsi monasterii distributionem teneat, qui quot diebus ministerio Ecclesiæ est cooptatus permanere*. Ex quibus verbis congruentia huius exemptionis colligitur. item fecit Glossa in c. carum. de consecrat. d. 5. Et idem planè tenent Sot. & Caiet. infra citandi. Ratio autem est, quia illa regula solum obligat, tanquam quædam lex huic communitati imposita; ergo solum obligat personas huius communitatis, quandiu sunt membra illius, quia omnis lex pro communitate per se primò fertur, & ita ad eos tantum loquitur, qui sunt partes illius communitatis: sed religiosus eo ipso quod fit Episcopus, desinit esse membrum talis communitatis, quia nec est subditus, nec Prælati eius: ergo non obligatur legibus eius. ergo, nec regula eius. Confirmatur; nam ob hanc causam non tenetur huiusmodi Episcopus seruare consuetudines proprias suæ religionis; nam consuetudo est quædam lex non scripta, quæ seruanda est quandiu viuunt inter eos, qui talem consuetudinem seruant, vt Augustinus dixit; ergo eadem est ratio de omnib. aliis legibus positivis propriis talis communitatis, inter quas regula connumeratur.

VII. Sed contra, quia multa esse possunt in regula, quæ seruari optimè possunt in statu Episcopali; ergo ad illa seruanda tenebitur talis Episcopus; patet consequentia, quia iuxta doctrinam D. Th. quam supra etiam secuti sumus, licet obseruantia religiosæ, quæ impediunt Episcopale munus, cessent in eo statu, non tamen illæ, quæ cum illo statu optimè conueniunt. Cur enim cessabit prior obligatio, cum nullo ei ponatur impedimentum? Respondetur, doctrinam illam procedere de his obseruantis, quæ sunt de substantia status religiosi, vel directè, aut indirectè, seu implicite sub votum cadunt, & ideo hanc exceptionem primo loco in assertionem posuimus. Ratio autem differentie est, primò, quia status religiosus, quoad substantiam est immutabilis, quoad accidentalia vero mutari potest: per transitum autem ad Episcopatum fit in eo maxima mutatio accidentalis. Secundò, quia obligatio voti est

personalis, & ideo sequitur personam quocumque tendat; obligatio autem legis, est communitatis per se primò, & ideo cessat per separationem à communitate.

Vnde fit, exceptione illam extendendam esse ad vota specialia, quæ in aliqua religione sunt, præter tria substantialia, si talia sint, quæ statui Episcopali non repugnent. Vt v. g. si religiosus ex ordine Minorum Episcopus fiat, tenebitur ad obseruantiam, consentur non comedendi carnes, quia illa non est tantum ex regula, sed ex proprio, & speciali voto, cessabit autem illa obligatio, quando speciali conditione personæ illa abstinencia impedimentum fuerit ad Pontificalia munera. Similiter in Societate, si professus fiat Episcopus, tenebitur seruare votum speciale, quod pro tali statu emittit, de quo nullum potest esse dubium, vt infra videbimus tract. 10. li. 3. c. 19. & idem censeo de cæteris votis simplicibus, quatenus materia eorum in tali statu occurrere potest, quia omnia illa perpetua sunt, & supposita occasione, seu materia, executio, & obseruatio eius nihil repugnat cum statu Episcopali. De voto autem solenni obediendi Pontifici circa missiones, potest esse specialis ratio excusationis, quia videtur repugnare cum obligatione inferuendi proprio Episcopatu. Dico tamè, obligationem de se manere, quia votum immutabile est. Vnde in primis, si quis esset tantum Episcopus consecratus, & Titularis, ex vi illius voti posset obligari ad quamcunq. missionem æque ac cæteri religiosi; Deinde licet habeat Episcopatum, potest ex vi illius voti obligari ad relinquendum illum, vt in Indiam v. g. mitti possit, vel ad alium Episcopatū illuc transferri. Deniq. cum impedimentum illud subdit dispositioni eiusdem Pontificis, cuius ipsum votum fit, non potest censerī impedimentum ad non obediendum Pontifici, iuxta obligationem illius voti præcipienti; nam ipse poterit impedimentum huiusmodi auferre, solum ergo necessarium est de re tota illum certiorē facere, & postea obedire.

Sed obiicitur secundo, nam sequitur non teneri Episcopum regularem ad deferendum habitū suæ religionis, consequens est falsum; ergo. Probatur sequela, quia deferre habitum non est materia voti, sed tantum est vna ex constitutionibus religionis, nec etiam est canon aliquis Ecclesiasticus, qui Episcopum regularem obliget ad habitum suæ religionis deferendum. Circa hoc communis sententia est, Episcopus teneri huiusmodi Episcopum ad deferendum habitum suæ religionis; ita affirmat D. Th. dict. ar. 8. quæ ibi alij sequuntur, Syluest. verb. Religio. 7. q. 11. Couar. c. 1. de testa. n. 18. vbi alios Authores refert. Et colligitur ex cap. clerici. 2. de vita, & honest. cleric. vbi dicitur. *Pontifices autem in publico, & in Ecclesiis superindumentis lineis omnes vtantur, nisi monachi, sive in quos oportet ferre habitum monachalem*. Vnde constat hanc obligationem non tantum ex regula, sed ex iure communi desumptam esse, & ideo addidimus aliam limitationem in cōclusionē; nam si de aliqua obseruantia religiosa per ius canonicum declaratum sit ab Episcopis esse obseruandam, tunc respectu illorum, non oritur obligatio immediatè ex regula, sed ex tali iure. Imò significat D. Th. hanc obligationem sequi ex substantiali statu religioso, cum .n. dixisset, Episcopum manere ad hæc substantialia obligatū, subdit, *& per consequens ad portandum habitum suæ religionis, qui est obligatio in signum, indicans professionem tunc perpetuo obligare ad signum eius deferendum, si ut ad præstandum actus ad quos obligat*. Vnde licet verbum oportet, positum in dicto cap. clerici. non sit adeo rigorosum, vt grauem obligationē sub mortali soleat significare, tamen iuxta subiectam materiam, ita interpretandum est, & intelligitur ab authoribus, vt patet ex Panorm. ibi n. 6. Et hoc tandem confirmat generalis Ecclesiæ consuetudo; nam quod Soto supra dixit

VIII. Inter obseruantias substantiales consentur vota, si quæ sunt ultra tria ordinaria. Exim. lumen de voto Minorum. Item de votis alij proferuntur Sot. citatis.

Quid de quatuor votis solenni.

IX. Obiectio contra assertionem.

Episcopus regularis tenetur ad habitum religionis.

dixit in Italia hoc non seruari, quia Itali non dignantur Episcopos in habitu monachali videre, non video quo fundamento dictum sit.

X. Imo addit Syluester supra, hanc obligationem tantam esse, ut Episcopus, si habitum suae religionis omittat, incurrat excommunicationem latam in cap. 2. ne clerici vel monachi in 6. Couarr. autem de hac excommunicatione dubitat. *Non enim est* (inquit) *in aliquo canone excommunicatio indicta monacho, qui praeteritum Episcopalis dignitatem non dimisso habitu monachorum assumit albam illam, vel candidam vestem, quae ab Episcopo exterius deferretur, tamen si male faciet monachus Episcopus ea vii.* Veruntamen Couarr. non contradicit formaliter Syluestro, sed aliquid addit, & vtrumque indiget consideratione. Duo ergo hic distinguenda sunt, scilicet dimittere habitum, vel illo retento, superinduere rochetum. Propter hoc ergo secundum ait Couarr. non inueniri in iure positam excommunicationem, quod ego verum censeo, quamuis inter Doctores dubium sit, an occultare habitum religiosum sufficiat ad excommunicationem dicti ca. 2. incurrendam, in eo autem casu occultaretur habitus religiosus.

XI. Nihilominus quidquid sit de alia occultatione, in hoc casu non censeo esse sufficientem causam illius excommunicationis, quia est nimia extensio legis poenalis ultra verborum proprietatem. Eo vel maxime, quod non obstante indumento albo, posset retineri aliquod signum habitus religiosi, siue habitum longiorem deferendo, vel in colore, & forma caputij, aut manicarum. Syluester autem loquitur in priori casu, in quo etiam, non videtur res adeo certa, tum quia illud caput 2. aperte loquitur de religiosis in suo puro statu, & clausura manentibus, quod patet ex principio textus, *ut periculosam religionis euagandi materia subtrahatur, &c.* quae non possunt ad Episcopum accommodari, tum etiam, quia illa non videtur temeraria dimissio habitus, cum sit commutatio in alium habitum proprium Episcopalis status. Sed cum Ecclesia non concesserit regularibus Episcopis habitum illum, nec monachalis habitus desertionem, certe non posset illa commutatio a temeritate excusari; aliunde verò, quauis ratio textus non videatur tam proprie habere locum in Episcopo, verba tamen in rigore illum comprehendunt, & ideo timendam esse censeo talem excommunicationem, praeteritum, quia monachalis habitus etiam in Episcopo deferre potest ad subtrahendum saltem euagandi nimium excessum.

XII. Dices, in cap. *Deus qui* de vita & honestate cleric. conceditur religiosis, ut possint habitum mutare propter vniuersitatem vniuersae conuersationis, quando in vnam Ecclesiam conueniunt, quia vnusquisque se debet conformare illis cum quibus viuit. ca. *quisque* dist. 41. cap. *in nona*. 16. q. 7. Ergo cum monachus sit Episcopus, permitti deberet monachalem habitum in clericalem mutare, cum inter clericos viuere debeat. Respondetur, id solum permitti, quando ex dispari habitu scandalum generatur, iam vero nullum generatur scandalum eo eo, quod Monachus Episcopus suum habitum retineat, quin potius oppositum subditis scandalum inferret.

XIII. Tertiò obicit potest, quia sequitur Episcopum regularem nihil peccare omitendo ieiunia, & familiaria opera praecepta in sua regula, etiam sub mortali, quamuis possit facile, & commode in suo statu illa seruare, consequens est falsum, ergo. Sequela patet, quia si ille non est subiectus legi, nihil peccat non seruando illam. Minor autem probatur ex D. Th. dicente, posse Episcopum vti dispensatione in huiusmodi obseruantijs regularibus, quae non repugnant Episcopatu. Qui autem indiget dispensatione, peccat, si absque illa transgrediatur legem, imo oportet dispensationem esse rationabilem, &

ideo addit D. Thom. *Secundum quod requirit necessitas persona, vel officij, vel conditio hominum cum quibus uiuit*, loquitur ergo de propria dispensatione, quae veram obligationem supponit. Confirmari hoc potest ex cap. 3. 16. q. 1. ubi dicitur, *De monachis qui dum morantes in monasterijs, sibi postea ad clericatum ordinem perueniunt, statim non debent eos à priori proposito discedere, seu deuiare*, satis autem discedit à priori proposito, qui regulam non obseruat, quando in illo statu commode potest.

Propter hæc Caiet. in Comment. dict. artic. 8. & tom. 1. opusculorum tractat. 25. q. 2. & Sorlib. 10 de iustitia q. 5. artic. ult. & alij Thomistae communiter concedunt; teneri huiusmodi Episcopum in conscientia, ad seruandas regulas, vel constitutiones sui ordinis obligantes ad culpam. Addunt vero, non obligari debito legali, sed morali, id est, non ex directa obligatione talis legis, verum enim esse putat, quod hæcenus diximus, eos non manere subiectos his legibus. Sed ex rectitudine quadam rationis naturalis, quia ex ascensu ad perfectiorem statum, non debet religiosus deficere à fructu prioris vitae; deficeret autem si ea quae per se conferunt ad perfectionem, & Episcopale munus non impediant, desereret. Vnde vterius addunt idem Authores, hanc obligationem in Episcopo in suo genere, non esse mortalem. Itaque, licet lex religionis de ieiunio v.g. obliget religiosos sub mortali, cum qui factus est Episcopus non ita obligabit, sed tantum sub veniali; ratio eorum est, quia illa obligatio in Episcopo non est ex virtute illius legis, sed ex illa morali decentia, quae tenetur non delinquere ab operibus perfectionis, quae perfectionis statum conseruant; hæc autem decentia solum leuem obligationem inducit. De legibus autem seu constitutionibus religionis, quae tantum poenales sunt, indicant dicti Authores nullo modo obligare Episcopum, cum ad penam religionis ipse non teneatur.

Hæc sententia mihi non probatur, seculus enim obligatione regulæ, in vi regulæ, aut legis nullam inuenio naturalem rationem, quae sufficiens roboret ad eisdem actus regulæ sub aliqua culpa. Primo, quia illa ratio Caietani, ad summum probat, debere Episcopum exerceri in actibus perfectionis, & hoc pertinere ad decentiam sui status. Quod autem illi actus iure futuri sint, qui per regulam suae religionis prescribuntur sub obligatione ad aliquam culpam, non potest inferri ex illo generali principio; nam existens in statu perfectionis, non potest omnes actus perfectionis exercere; determinatio ergo ad hos, vel illos voluntaria est, seculus lege obligante: ergo cum Episcopus non teneatur legibus suae religionis, esto debeat ex decentia occupari in operibus perfectionis, nihilominus non obligatur determinate ad prescripta per talem regulam. Secundo, status ipse Episcopalis secum affert proprios actus perfectionis, quos ex intrinseca obligatione postulat, ut sunt, docere & illuminare alios, spiritualiter regere, & omnes eorum miserrimas, quoad fieri possit, subleuare, ad quos actus alij necessarij sunt, qui consequenter sub eandem obligationem cadunt, quantum ad alios fuerint necessarij: scilicet orare, legere, vigilare, &c. ergo si Episcopus etiam religiosus suo munere, quod omnes istos actus satisfaciatur, sufficienter implet illam rationem decentiae exercendi opera perfectionis suo statui consentanea. Ergo si aliqui paupertatem etiam, castitatem, & obedientiam perfecte obseruet, & omnia, quae cum illis connexa sunt, vel ex absoluta necessitate, vel ex decentia, sint, per hoc satisfaciatur etiam decentiae religiosae, etiam si alias particulares obseruantias non obseruet, quia non pertinet ad decentiam superioris status, & alij neremus illum, & proprijs obligationibus, & alijs perti-

Pertinentibus ad inferiorem statum, non tantum substantialiter, & per se, sed etiam accidentaliter. Et huc tendunt verba sup. cit. in num. 6. ex cap. 2. 96. q. 1. quod est Gregorij li. 4. Epistolarum, quamvis ipse ibi non tractet de religioso translato ad Ecclesiam secularem, sed potius de clerico seculari, qui vult regimen monasterij assumere. Tamen per similitudinem rationis verba illa nostro proposito accommodantur.

XVI. Respondet ergo ad obiectionem, concedendo non teneri Episcopum in conscientia etiam sub veniali culpa, per se loquendo, ad obseruantias suarum regularum. Hoc mihi probant sufficienter omnia adducta, nam Canones, & Glossa illorum, ac Interpretes simpliciter absolunt Episcopum regularem à iugo regulæ, & nulla sufficiens ratio naturalis est, quæ illum obliget, vt declaratum est. Solum ergo ad hoc tenetur, vt iuxta integrum statum suum, scilicet religiosi Episcopi, decenter viuat, & contentaneè operetur, quod autem huiusmodi opera sint hæc vel illa, nisi lege aliqua Ecclesiastica vel diuina sint præscripta, vel ex voto vel ex officio sint debita, liberè optioni, & determinationi operantis relinquitur. Quapropter si Episcopus Dominicanus sit, non magis tenetur in conscientia ad abstinendum à carnibus, quam Franciscanus, vel à conuerso, Franciscanus non magis tenetur ad suas peculiare obseruantias, quam Dominicanus. Neuter etiam tenetur ad habendum socium sui ordinis, & similia. De quibus etiam Caiet. & Soto inter se non conueniunt. Et ob eandem causam nihil quoad hoc distinguendum puto, inter opera dissona, vel consona statui Episcopali, sed in omnibus censeo prudenti arbitrio relinquendum, an talia opera expediant, vel deceant, aut magis conueniant in tali statu, & post tale iudicium libera etiam est electio eorum, & non sub obligatione ad aliquam culpam, nisi aliquod indecens opus, vel inutile otium, loco talium operum admittatur. Non nego tamen esse aliquam congruitatem, vt ceteris paribus vnusquisque potius eligat opera suæ religioni, & regulæ conformia quam alia, ceteris paribus: non credo autem illam esse tantam, vt per se inducat obligationem in conscientia, quia nullum est principium ex quo sufficienter colligatur, seclusa directâ obligatione ipsarum constitutionum positiuarum.

XVII. Dices, teneri saltem ex illo principio, quod turpis est pars, quæ non concordat toti. Respondet, primum etiam ex hoc principio non teneri omnes partes ad seruandas omnes leges communitatis, sed vnquamque teneri ad illas, quæ ad ipsam spectant. Vnde si leges aliunde habeant, non obligare in conscientia, sed tantum ad penam, ex illo principio non erit culpa illas non seruare; sic ergo non obligatur Episcopus ad seruanda statuta religionis propter illud principium, quia non cadunt in illum, neque eorum obseruantia postulat tantam vniformitatem in membris adeo disparibus, & statuum diuersorum. Vnde secundò dicitur Episcopum in rigore iam non esse membrum illius communitatis, & ideo ex hoc titulo conformitatis cum illa non obligari ad obseruantias eius. Nec propterea licet inde colligere, illum non manere religiosum talis religionis in specie potiusquam alterius, quia in substantialibus, & in habitu semper manet religiosus in tali specie, & quoad vinculum præcipuè obedientie, semper manet ita ligatus habitualiter, vt si à Pontifice priuatur munere, & exemptione Episcopali, manebit subiectus suæ religioni, & non alteri. Hoc ergo satis est, vt statum religionis eiusdem rationis retineat, quamuis sub-

Franc. Suar. de statu relig. Tom. I V.

iectus actu non sit, nec Prælati, nec legibus talis religionis.

Atque ex his infero, huiusmodi Episcopum non indigere propria dispensatione ad comedendum carnes prohibitas. v. g. per præceptum regulæ, dictis per & idem est de similibus, quia dispensatio solum est ad tollendam obligationem, vbi ergo non est obligatio, nec dispensatio necessaria est. Cum ergo D. Thom. nu. 13. citatus ait posse secum dispensare, vel indicat se sequi priorem sententiam, quæ probabilis est, licet quam defendimus, in rigore iuris videatur vera; vel certè in lata quadam significatione illo verbo vsus est, vt indicaret melius esse, magisque consulendum cuiuslibet Episcopo religioso, vt regulam suæ religionis quoad hanc partem obseruet. Et ideo noluit licentiam præbere ad oppositum faciendum nisi per modum dispensationis, quia vir religiosus, & perfectus, ea quæ meliora, & suo statui conuenientiora sunt, etiam si sub obligationem non cadant, absque iusta causa prætermittere non debet, & ideo quando sub hac tantum consideratione sibi indulget, aliquid huiusmodi secum dispensare dicitur. Nec ex cap. de monacho, seu 3. 16. quæst. 5. aliud colligitur, quia in eo non est sermo de Episcopis, nec etiam necesse est textum illum intelligere de monachis translatis ad Ecclesiam secularem, sed de quocunque monacho clerico ordinato; olim enim monachi ex visitatus non ordinabantur, quamuis ergo interdum ex indulgentia ordinarentur, non propterea liberabantur à regulari obedientia, & obseruantia. Vel denique licet extendamus textum illum ad monachum translatum ad Episcopatum, responderetur cum Glossa ibi, non posse desinere à suo proposito, quoad substantialia sui status, & quamuis alias regulas non obseruet, non potest dici propriè desinere à proposito, quia vbi cessat obligatio, non habet locum desinatio à proposito.

Solum superest specialis difficultas, an hoc generale corollarium habeat locum in speciali casu cap. vltimi de obseruatione ieiuniorum: de die natiuitatis, quando incidit in sextam feriam, an possit religiosus Episcopus, sine dispensatione comedere carnes illa die, quando ex regula suæ religionis erat prohibitum. Caiet. enim in hoc puncto contraria docuit. nam in 2. 2. dist. art. 8. dicit non posse hoc facere sine peccato mortali, quia non gaudet beneficio, seu indulgentia concessa omnibus fidelibus: nam in illo capite, excluduntur ab illa omnes religiosi, quorum instituta obligant ad abstinendum à carnibus, seu ad ieiunandum sextæ feriæ, & ideo præceptum Ecclesiæ abstinendi à carnibus sextæ feriæ, rigorosè obligat huiusmodi Episcopum. Idem verò Caiet. in citato opuscul. negat illud esse peccatum mortale, & ait Sot. Caietanum ibi cordatus mutasse sententiam, quod ipsemet Caiet. significauit in vltimis verbis illius opusculi dicens: *Tu lector memento scripta nostra, de huius questionis materia in commentariis super 2. 2. ad hæc referre subtilius discussa.* Itaque dicendum est, vbi abstinentia à carnibus, vel ieiunium, solum est ex regula, vel præcepto eius, & non ex speciali voto, Episcopum posse licitè eo die carnes comedere, quia iam ipse regulari obseruantia non est allicitus, & textus solum excipit eos qui aut voto, aut regulari obseruantia sunt alliciti. Vnde Carthusianus si fiat Episcopus, licitè poterit carnes comedere eo die, religiosus autem de ordine Minimorum etiam factus Episcopus, non poterit, quia specialiori voto obligatur, quod semper durat.

XIX. Quid de obseruantia in sextâ feriâ inquam incidit Natiuitatis Christi.

Eam ipse retractat verius.

CAPVT XVIII.

An Episcopus regularis gaudeat gratiis suis religionis. Et quæ obligationes maneant in religioso facto Cardinali.

*I.
Pro priora
parte tituli
arguitur
negatiue.*

DVo in titulo posita supersunt breuiter inquirenda circa hanc materiam. Primum est, an religiosus factus Episcopus gaudeat priuilegijs, & indulgentijs, concessis suæ religioni. Ex dictis enim videtur sequi pars negatiua, quia Episcopus iam non tenetur oneribus religionis; ergo nec priuilegijs & commodis gaudere debet. Item hæc priuilegia conceduntur intuitu religionis, sed Episcopus iam non est membrum illius religionis; ergo nec communicat cum ipsa in priuilegijs, & gratiis. Propter hæc quidam absolute, & sine vlla limitatione excludunt Episcopum regularem à participatione omnium gratiarum suæ religionis: nam cessante causa fundamentali priuilegij, cessat priuilegium, vt in materia de legibus tractauimus, & notat Glossa in cap. I. a nos. 25. q. 2. verbo *Cessauerint*. Deius in cap. cum accessissent. de constitutionibus. n. 15. Sed ex eodem fundamento potest contrarium suaderi, quia priuilegia conceduntur in fauorem status religiosi, qui non tantum est in toto corpore mystico religionis, sed etiam in singulis personis eius; sed hic status verè manet in Episcopo, non solum in genere, sed etiam in tali specie, vt ostensum est ca. præced. ergo in illo non cessauit causa & fundamentum priuilegij, aut indulgentiæ; ergo nec gratia ipsa cessauit, quia non est specialiter reuocata, vt supponimus, nec sublatum est fundamentum vt per se ipsa cesset.

*II.
Deciso per
distinctionem.*

Quapropter distinctione mihi vtendum videtur, nam aut gratiæ & priuilegia concernunt corpus religionis, vt sic, & fauorem eius, quoad iurisdictionem, administrationem temporalium bonorum, & alia huiusmodi, aut respiciunt singulas personas. De prioribus non videtur dubium, quin Episcopus illis gaudere non possit, vt conuincit prior ratio facta; talia enim priuilegia non fundantur in toto statu religioso personali, sed in vinculo, & coniunctione ad hoc corpus, cui per se primo conceduntur, & ad illius vsum, & commodum ordinantur. De posterioribus autem iterum distinguendum est, quia vel vsum talium gratiarum aut priuilegiorum ab Episcopo vsurpatus, esset onerosus ipsi religioni, vel non. Quando priuilegium concedit gratiam, qua persona religiosa gaudere potest in commodum suæ animæ, vel corporis, sine onere, vel grauamine suæ religionis, profectò non cessat propter statum Episcopalem. Sicut enim diximus obligationes, & vincula substantia- lia religionis, quæ non repugnant muneri Episcopali in ipso, seu cum ipso durare, ita etiam ratio postulat, vt gratiæ, & indulgentiæ status religiosi, quibus potest Episcopus frui sine incommodo suæ religionis, in ipso etiam perseuerent, & ita omnes rationes pro vtraque parte propositæ, hanc assertionem persuadent, quia verisimile est solum religiosum statum quoad substantiam eius esse sufficiens fundamentum, & causam talium gratiarum, & quoad eas retorquetur optimè illa ratio, quod qui retinet religionis onus, debet etiam retinere fauores eius.

III.

At verò, si vsum talium gratiarum redderet in onus religionis, aut monasterij, admittendus non est, quia semper censetur huiusmodi fauor principaliter concessus in fauorem religionis. Et quoad hoc procedit quædam declaratio Sixti IV. quæ refertur in monumentis Minorum fol. apud me

149. concess. 365. quæ sic habet; Ne ex habilitationibus ad beneficia, cum facultate, quod etiam post illa obtenta, in domibus dictorum ordinum residere, ameras habere in illis, & in generalibus capitulis fratrum eorumdem Prælatorum, & Minorum ordinum vocem actiuam, & passiuam habere, ac priuilegijs fauoribus, gratiis, & indulgentijs, quæ ipsorum ordinum professoribus gaudere possunt, præfatis ordinibus, & illorum professoribus gramam in inf. ratur: eisdem motu, & auctoritate decernimus. huiusmodi habilitationis litteras intelligi, & interpretari debere, vt fratres ipsi quibus concessa sunt, vel conceduntur in posterum per Sedem Apostolicam, postquam aliquod beneficium adepti fuerint pacifice, ac pro Capellani in aliquibus Ecclesijs capere deservire, concessis prædictis, prout vocem actiuam & passiuam, retentionem in domibus dictorum ordinum, ac retentionem dictarum domorum, camerarum, & aliarum, quæ ordinum præfatorum sunt concernentia, de eorum ordinum Prælatorum consensu, dumtaxat gaudere possint, & non alias, neq. alio modo. Idem statuentes de promotione ad cathedrales, etiam tituli appellatas Ecclesias, & alias dignitates Ecclesiasticas. In quo indulto expendo Pontificem non absolute excludere hos Episcopos à participatione gratiarum, sed cum duplici limitatione, vna est, si illa sit cum onere religionis, quæ significatur in illis verbis, prout vocem actiuam, &c. vsque ad illa, quæ ordinum præfatorum sunt concernentia. Alia est, vt illa non sit sine consensu Prælatorum; unde colligitur, de consensu Prælatorum etiam posse frui his gratiis concernentibus aliquo modo religionem ipsam, & consequenter ad fruendum alijs gratiis, quæ corpori religionis nihil obstant, Prælatorum consensum necessarium non esse.

Aliud dubium est, an omnia, quæ diximus de Episcopis, eodem modo locum habeant, in Cardinalibus religiosis, etiam si Episcopi non sint. Ad id quod breuiter dicitur, eodem modo omnia accommodanda esse, quia religiosus Cardinalis verè religiosus manet. eadem. n. est de illo ratio, vel certe maior, quia ex vi illius dignitatis non ita constituitur in statu perfectionis, sicut Episcopus. Quare vinculum paupertatis retinet, & incapax est proprii dominij, & ideo sine dispensatione telian non potest, vt rectè dixit Baldus, in Authentica limitationem de Episcopis, & Clericis. Vide Martinum Laudensem in tract. de Cardinalibus. q. 8. & 59. & Andream Barbatiam de præstantia Cardinalium. p. q. 3. & Hieronymum Manfredum de Cardinalibus. q. 133. Vnde quidquid acquirit post talem dignitatem, Ecclesiæ suæ videtur acquirere, semper enim habet alicuius particularis Ecclesiæ titulum, & regimen: Alias acquireret Ecclesiæ Romanæ seu Apostolicæ sedi. Quod verò ad obedientiam attinet, quod clarum est soli Pontifici immediate subesse, retinet tamen idem obedientiæ vinculum. De obligatione verò ad alias obseruantias regulæ eadem ratio ex-emptionis est, quia iuxta institutionem Ecclesiæ per ipsam illam dignitatem æquè separatur quis à corpore religionis atque Episcopus. Habitum tamen deferre debet, ita enim obseruat Ecclesiæ vsum, & facit. uent iura supra citata. Solus religiosus factus Summus Pontifex hac obligatione liberatur. Quamuis tamen substantiam status religiosi non amittat, vt in superioribus tractando de obedientiæ voto tactum est.

CAPVT XIX.

Verum Religiosus professus possit ad beneficium, vel dignitatem inferiorem Episcopali transire, & quo iure tunc obligetur?

Suppono in primis religiosum ex vi professionis suæ non esse incapacem Ecclesiastici beneficii, & etiam curam animarum annexam habentis. Sunt p. p. qui-